

महिन्याचा विचार

सर्व प्रथम आपल्या गुरुंचे स्मरण करा!

वेदाभ्यासासाठी एक लहान मुलगा एकदा गुरुकुलात गेला. त्याचे गुरु या क्षेत्रात नावाजलेले होते आणि शास्त्र निपूण होते. त्यामुळे साहजिकच त्या लहान मुलाला खूप काही करावेसे वाटत होते. गुरुंकडे जाऊन तो म्हणाला - “ मला वेदाध्ययन करावयाचे आहे, कृपया मला शिकवाल का ? ”

गुरु उत्तरले - “ अरे बाळा हा एक दोन वर्षांचा प्रश्न नाही. बारा वर्षे अध्ययन करावे लागेल. तुझी त्यासाठी तयारी आहे का ?

उत्सुकतेने त्या मुलाने होकार भरला आणि मनापासून अभ्यास सुरु केला. त्याकाळच्या रिवाजानुसार वेदाध्ययनासाठी शिष्याला गुरुगृही बारा वर्षे रहावे लागे.

अभ्यासक्रमाच्या शेवटी एक परीक्षा होती. वेद शिकणाऱ्या ब्रह्मचाऱ्याचे शिक्षण पूर्ण होण्याच्या प्रक्रियेला समावर्धनम् असे म्हणतात. शिष्याने समावर्धनाची तारीख ठरविली. त्यादिवशी गुरुंसमोर तो उपस्थित झाला. खूप कामे असल्याने सदर दिवशी गुरुंनी परीक्षा घेण्यास नकार दिला. वेदांमधील काही ऋचांचे पठण शिष्याला करावयास सांगून त्यानुसार त्या शिष्याला गुण द्यायचे ही त्या काळातील सर्वमान्य पद्धत.

गुरुंनी शिष्याला परसदारी एका विशिष्ट झाडाजवळ उभे राहून काही विशिष्ट ऋचांचे (अनुवाक) पठण करावयांस सांगितले. पठण झाल्यावर वृक्षाची जितकी पाने झडली, तितक्या चुका पठणात झाल्या असे मानायची पद्धत त्याकाळी होती. त्या मुलासाठी ही परीक्षा नवीन होती आणि त्यासाठी तो उत्सुकतेने तयार झाला. मात्र ऋचांचे पठण सुरु करण्याआधी भगवान गणेशाचे स्मरण करायचे असते हे त्याला

माहित होते. गणेशाचे स्मरण केल्याबरोबर झाडावरची सर्व पाने गळून पडली.

तो मुलगा भांबावला. गुरुंकडे धावत धावत जाऊन त्याने सर्व किस्सा कथन केला. गुरुंच्या सारे काही लक्षात आले. आपल्या शिष्याला समजावत ते म्हणाले - “गणेशाचे, भगवान श्रीकृष्णाचे अथवा इतर कोणत्याही दैवताचे स्मरण करण्यापूर्वी प्रत्येकाने आपल्या गुरुंचे स्मरण करावयाचे असते. आपल्याला ज्ञानदान करणाऱ्या त्या प्रेमळ हृदयापुढे आपण नतमस्तक व्हायचे असते. झुकायचे असते. गुरु हेच भगवंताचे रूप असते.

तात्पर्य:

भगवंताची आपल्याशी गाठ घालून देणारी व्यक्ती सर्वसामान्य नसते. काहीही नवीन कार्य सुरु करण्यापूर्वी आधी गुरुंचे स्मरण करणे आवश्यक असते. म्हणजे पुढची सर्व कामे निर्विघ्न पार पडतात. ज्याक्षणी गुरुंची आठवण आपल्याला होते तेव्हाच आपण जीवनमुक्त होतो.

गुरुंचे सतत स्मरण करीत त्याने आपल्या हवाली केलेल्या अद्भूत कृपाभेटी आणि आध्यात्मिक विद्वत्ता याबाबत आपण त्याचे कृतज्ञ राहायला हवे.

गुरुबद्दल सर्वासमक्ष जाहीरपणे वाच्यता करू नये. जेव्हा आपणाकडे खूप संपत्ती असते, तेव्हा आपण तिचे जाहीर प्रदर्शन करीत नाही. ती गुप्तपणे ठेवतो. तद्वतच गुरुबरोबरचे नाते आणि आपली आध्यात्मिक प्रगती फक्त हृदयात जपून ठेवावी, त्याचे प्रदर्शन करू नये.

Observe Silence

Use measured words in talking. Do not talk much. Try to finish a conversation within a few minutes. Understand the nature of the man rightly. When he enters your office or house for an interview, speak politely and with great respect for the man. Then send him away immediately and conserve your energy.

Do not indulge in long unnecessary talks and discussions. Man is a social animal. He is prone to much talking. He is very garrulous. This talkative habit is ingrained in him and he is much troubled when he cannot get any company. He does not want to go in for seclusion.

The observance of mauna (silence) is death and capital punishment for him. Ladies are still more garrulous. They always create some kind of unnecessary quarrels in the house.

I always prescribe the practice of mauna for one and all, as this helps in the preservation of energy, development of will and enjoyment of peace. All sorts of quarrels, misunderstandings, anger, etc., can be easily avoided by mauna for two hours daily and for six hours on Sundays, and for a full week on long holidays. Even during other periods talk very few words. When you speak, speak gently and sweetly. During mauna you must live alone. Do not mix with other people. Do not even express your ideas with gestures. The other channel, by which energy is wasted, is the mind. This wastage is due to loose thinking, worrying, anger and fear. Just as energy is wasted in too much talk, so also energy is wasted in loose thinking. If this mental energy is conserved, you will have at your disposal a tremendous store of energy. This you can utilize for various other purposes and sadhana (spiritual practice). If this energy is conserved you will feel that you are very powerful. You will feel no exhaustion even if you turn out tremendous work.

- Swami Sivananda

Prayer elevates the mind. It fills the mind with purity. It is associated with praise of God. It keeps the mind in tune with God. Prayer can reach a realm where reason does not enter. Prayer can move mountains. It can work miracles. It frees the devotee from the fear of death, brings him nearer to God & makes him feel the divine presence everywhere. It awakens in him the divine consciousness and makes him feel his essential immortal and blissful nature.

- Swami Sivananda

In difficulties & struggles, God will give you the strength & inner peace to bear them - this is his grace. Constant remembrance of the Lord, Constant recitation of his name will fill your heart with Satva(Purity) and immense strength & Peace to face the most trying conditions with perfect calmness & serenity.

- Swami Sivananda

दिव्य जीवन संघ, पुणे शाखा वृत्तांत

- * “दिव्य जीवन” या मासिक पत्रिकेचा मे २०१८ अंक परिवारातील सदस्यांना वितरीत करण्यात आला.
- * मे महिन्याचा सत्संग डॉ. आनंद राव यांच्या निवासस्थानी दि. २० रोजी संपन्न झाला.

पुणे शाखेचा पत्ता

श्री. गो. आ. नगरकर
'स्वानंद एस् २०,
सहजीवन सोसायटी,
पर्वती, पुणे ४११००९
मो. ९३७०५७०२०६

श्री.नितीन देशपांडे
'ईशावास्य'
प्लॉट नं. ४९/सायंतारा,
डी.एस.के. विश्व, धायरी,
पुणे ४११०४१
मो.नं. ९८५०९३१४१७
९८५०८२६९९०

बुक पोस्ट

प्रति	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	

दिव्य जीवन

वर्ष १३/अंक ६
जून २०१८

दरवर्षी प्रमाणे यंदाही आपण स्वामी शिवानंद स्मृती व्याख्यान दि.१४ जुलै २०१८ रोजी आयोजित करीत आहोत. जुलैच्या अंकात त्याबाबत माहिती देण्यात येईल. राज्यस्तरीय आंतरशालेय निबंध स्पर्धेचे नियोजन सुरू आहे. लवकरच शाळांशी पत्रव्यवहार करीत आहोत. त्याबाबतचे निवेदन, स्पर्धेचे विषय इ. जुलै अंकात प्रकाशित होईल. निबंध स्पर्धेची अंतिम तारीख ३१ जुलै असून निर्णय १५ ऑगस्ट रोजी जाहीर करण्यात येईल. “हृदय ओतलेली वाणी” या पुस्तकाची द्वितीय संपादित आणि सुधारीत आवृत्ती दि. १४ जुलैच्या व्याख्यानाच्या वेळी प्रकाशित होणार आहे.